

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. II. An ille qui mortaliter peccat, ultimum finem in creatura constituat?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

mus: Ergo ratio peccati, mortali & veniali inæqualiter convenit.

Ad quod malitia averfiva à fine, & malitia quæ folùm ponit inordinationem in mediis, valde inæquales funt; ficut ipfe finis, & ea quæ funt ad finem, valde funt inæqualia: Sed malitia peccati mortalis deordinat & avertit ab ultimo fine; malitia autem venialis folùm ponit inordinationem in mediis, ut ex fuprà dictis patet: Ergo &c.

41. Dices: In omnibus quæ analogicè dicuntur ratio nominis nulli competit nifi per attributionem ad unum, quod per prius & fimpliciter dicitur tale: Sed peccatum veniale non dicitur peccatum per attributionem ad mortale; quia fi non effer aliquod peccatum mortale, nihilominus poffet dari veniale: Ergo ratio peccati non convenit illis analogicè.

42. Refpondeo ex Cajetano hic art. 2. concessâ Majori, negando Minorem: Nam ficut omnis morbus dicitur infirmitas in ordine ad privationem vitæ, quæ effer infirmitas mortalis, & fimpliciter; ita omne peccatum dicitur peccatum in ordine ad peccatum quod privat fine, qui effer principium vitæ moralis. Unde ad probationem in contrarium dicendum cum eodem Cardinali, quod licet peccatum veniale poffit effer in hoc vel illo fine mortali, fimpliciter tamen non poffet effer abfque mortali; ficut neque infirmitas curabilis abfque incurabili, qualis effer mortalis. Addit peccatum mortale effer contra legem Dei fimpliciter; peccatum autem veniale folùm effer contra illam fecundùm quid, ut antea declaravimus: effer autem contra legem Dei fecundùm quid, non poffet intelligi, non præintellecto effer contra legem Dei abfolute & fimpliciter, ficut neque album fecundùm quid, fine albo fimpliciter.

43. Inferes tertio, peccatum veniale difponere quidem ad mortale, nunquam tamen ita poffe aggravari, ut tranfeat in mortale; neque ex multis venialibus poffe fieri unquam unum mortale. Ita D. Thomas hic art. 3. 4. & 5.

Probatur breviter hoc corollarium, quantum ad fingulas partes. Et in primis quod peccatum veniale difponat ad mortale, patet: quia homo negligendo venialia, paulatim & fenfim affuefcit contemptui & transgrefioni legis, quod fit ut tandem in majora peccata incidat, juxta illud, *Qui spernit modica, paulatim decider.* Unde eleganter Cafianus collat. 6. cap. 17. mentis incuriam comparavit tecto domus neglecto. *Nam per hanc* (inquit) *primò quidem veluti minutiffima quadam penetriant animam fillicidia paffionum, quæ fi velut parva & levia negligantur, corrumpuntigna virtutum, quibus deftructis, in animam tandem defluunt imbres largiffimi vitiorum.* Quod fapiens Eccli. 10. procul dubio refpexit, dum dixit: *In pigritiis humiliabitur contignatio, & in infirmitate manuum perffillabit domus.* Hinc Chryfoftomus Cafiani magifter homil. 87. in Matth. hoc mirabile paradoxum docet, nimirum majori follicitudine aliquo modo cavendum effer à venialibus, quam à mortalibus. *Soler mihi* (inquit) *nonnunquam non tanto ftudio magna videri peccata effer vitanda, quam parva & viliora: illa enim ut aversemur, ipfa peccati natura efficit; hæc autem ipfa re, quia parva funt, defides reddunt, & dum contemuntur, non poffet ad expulffionem eorum animus generosè infurgere: ut*

A *de citò ex parvis magna funt, negligentia noftra.*

44. Quod verò peccatum veniale nunquam poffit ita augeri & aggravari, ut tranfeat in mortale, non minus evidens effer. Nam ea quæ funt ordinis inferioris, quantumcumque intra propriam fpeciem augeantur, nunquam poffunt pertingere ad ea quæ funt ordinis fuperioris: Sed malitia peccati venialis effer inferioris ordinis, & diverfa fpeciei à malitia mortalis; cum ifta fit averfiva ab ultimo fine, & deftructiva illius: non verò illa, ut ex fuprà dictis patet: Ergo peccatum veniale nunquam poffet tranfire in mortale.

45. Ex quo probata manet tertia pars corollarii: nam peccata venialia, quantumcumque multiplicentur, non poffunt avertere ab ultimo fine, nec reatum pœnæ inducere: Ergo non poffunt facere unum mortale per integritatem; ficut nec ex multis punctis fimul junctis poffet linea confurgere. Unde quando Auguftinus tract. 12. in Joan. ait: *Minuta plura peccata, fi negligantur, occidunt,* folùm intendit, quod illa occidunt difpofitivè, difponendo fcilicet ad mortale; non verò formaliter, privando animam gratiæ & charitate, ut explicat S. Thomas hic art. 4. ad 1.

Dices primò: Difpofitio poffet fieri habitus: Ergo fi peccatum veniale difponat ad mortale, poterit fieri mortale.

46. Refpondeo cum D. Thoma ibidem in folut. ad 4. *Quod difpofitio quæ fit habitus, effer ficut imperfectum in eadem fpecie, & non imperfecta fcientia, dum perficitur, fit habitus: sed veniale peccatum effer difpofitio alterius generis; ficut accidens ad formam fubftantialem, in quam nunquam mutatur.*

Dices fecundò: Plura furta levia multiplicata, confituunt tandem unum peccatum mortale: Ergo ex multis venialibus unum mortale poffet effici.

47. Refpondeo negando Antecedens: Nam quando aliquis committit plura furta levia, ex illis fimul junctis & collectis unum peccatum mortale non refultat, fed ultimum furtum, quo pervenitur ad magnam materiæ quantitatem, effer peccatum mortale: quia licet tale furtum fit rei fecundùm fe levis, ex connotatione tamen furtoꝝ præcedentium, cum quibus moraliter conjungitur, redditur furtum rei gravis, & grave damnum infert proximo; ut explicant Cafuiffæ circa feptimum Decalogi præceptum, & in materia de reftitutione.

ARTICVLVS II.

An ille qui mortaliter peccat, ultimum finem in creatura conftituat?

NEGAT Adrianus quodlib. 7. art. 3. affirmant cæteri omnes Theologi tam domeftici quam extranei. Unde fit

§. I.

Conclufio affirmatiua ftatuitur.

Dico breviter, peccatorem per peccatum mortale ultimum finem in creatura conftituere; fi non expreffè & formaliter, virtualiter faltem & interpretativè.

Probatur primò ex Scriptura: nam ad Philip.

3. de gulosis dicitur: *Quorum Deus venter est:* A quia, ut ibidem lect. 3. ait S. Thomas, *Proprium Dei est, ut sit primum principium & finis ultimi; unde qui pro fine habet aliquid, illud est Deus suus.* Quare olim quidam epulo ab amico interrogatus, cui tor oves & vitulos, quos in ejus armento videbat, immolaret: respondit: *Huic ventri Deorum maximo.* Item ad Ephes. 5. avaritia, *Idolorum servitus* appellatur: quia ut idem S. Doctor lect. 3. observat: *Idololatria est quando honor soli Deo debitus impenditur creature: Deo autem duplex honor debetur, scilicet ut in eo finem nostrum constituamus, & ut in eo fiduciam nostram finaliter ponamus: ergo qui hoc in creaturis ponit, reus est idololatrie.* Hoc autem facit avarus, qui finem suum in re creatura ponit, & etiam totam suam fiduciam. Unde Chrysostomus homil. 18. in epist. ad Ephes. *Qui inanimato (inquit) serviunt auro, clarum est ejusmodi idolorum esse cultores.* Hinc Hebræi vitulum aureum adoraverunt, & Judas triginta argenteos, quos à principibus sacerdotum in pretium sanguinis Christi acceperat, projecit in templum, non in sterquilinum: quia (ut ait Ambrosius) *talibus diis suum templum devovebat.* Denique Hieronymus exponens hunc versum Psalmi 80. *Non erit in te Deus recens &c.* hæc scribit: *Quor vitia habemus, tor recentes habemus Deos.* Cui consonat illud Poëtæ Christiani.

Lurconi venter Deus est, & nummus avaro:

Et cui sum Veneris gaudia prima, Venus.

Huic honor, & vero Deus est pro numine fama,

Quem fama extimulat non satianda fames.

Cui nimio Christus studii vilescit amore,

An non is studium numinis instar habet?

Hinc Tertullianus in libro de Idol. cap. 3. infert quod extra templum & sine idolo agi potest idololatria: nec refert quale sit idolum, ex qua materia, qua effigie &c. Et cap. 6. his verbis increpat peccatorem: *Potes lingua negasse quod manu confiteris? verbo destruere quod facto struis? Vnum Deum predicare, qui tantos efficit? Verum Deum profiteri, qui falsos facis?... Collis non spiritu vilissimi nidoris alicujus, sed tuo proprio; nec animâ pecudis impensâ, sed animâ tuâ. Illis ingenium immolas, illis sudorem tuum libas, illis prudentiam tuam accendis. Plus es illis quàm sacerdos, cum perte habeant sacerdotem.*

49. Probatur secundò conclusio ex Augustino, qui lib. 83. questionum qu. 30. totam pervertitatem humanæ vitæ collocat in hoc quod homo fruatur utendis, & utatur fruendis: At ex eodem S. Doctore lib. 10. de civit. cap. 10. & lib. 1. de doctrina Christian. cap. 4. & 5. frui non est aliud quàm alicui tanquam ultimo fini adhærere: Ergo qui peccat, & aliquam creaturam inordinatè & contra Dei præceptum diligit, tali creaturæ, ut fini ultimo adhæret.

50. Probatur tertio conclusio ratione, quam insinuat S. Thomas qu. 20. de verit. art. 2. Omnis qui mortaliter peccat, diligit plus appetitativè creaturam quàm Deum; siquidem ejus voluntatem & præceptum propter illam contemnit: Unde Joan. 12. dicitur: *Dilexerunt gloriam hominum plusquam Dei:* Et Matth. 10. *Qui amat patrem & matrem suam plusquam me, non est me dignus:* Item Chrysol. de avaritia loquens, ait: *Statera ejus iniquissima est, plus enim in ea ponderat obolus, quàm Deus: plus nummus, quàm*

anima: Sed finis est id quod maximè diligitur: Ergo qui mortaliter peccat, à Deo avertitur, & ad creaturam tanquam ad ultimum finem convertitur. Unde Jeremia 2. Deus de peccatoribus conqueritur, dicens: *Duo mala fecit populus meus, dereliquerunt me fontem aquæ viva, & foderunt sibi cisternas dissipatas &c.* Quibus verbis avertio à Deo, & conversio ad creaturam, quæ in peccato mortali includuntur, fontis & aquæ similitudine aptissime declarantur: nam sicut aqua appetitur, ut satiet & sicim extinguat, sic bonum commutabile creaturæ amatur à peccatoribus, ut satiatio sui appetitus, quod est proprium ultimi finis: Deus autem omnium bonorum fons & origo, qui solus potest creaturæ rationalis appetitum perfectè satiare, & animæ nostræ sicim extingueret, ab illis deseritur & contemnitur.

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio: Quamvis mortaliter peccans, directè & formaliter non intendat amittere amicitiam Dei, aut privari beatitudine, vel averti à Deo ut ab ultimo fine, & converti ad creaturam, benè tamen virtualiter & interpretativè; quia ita se gerit, ac si vellet ea omnia: in primis enim cum graves offensæ dissolvant amicitias, qui Deum graviter offendit, verè vult eum non habere amicum, & qui contemnit & rejicit media ad consecutionem ultimi finis necessaria (quali sunt Dei præcepta, juxta illud Matth. 19. *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata*) virtualiter & interpretativè non vult ipsum adipisci; item qui vult aliquid oppositum Deo, ut dilecto amore amicitia, plus appetitativè diligit illud quàm Deum, subindeque virtualiter & interpretativè vult à Deo averti, & converti ad creaturam: Atqui peccatum mortale est gravis offensa Dei, habens proinde oppositionem cum ejus amicitia & dilectione, ejusque vitatio est medium necessarium ad consequendum beatitudinem: item qui mortaliter peccat, vult aliquid oppositum Deo ut dilecto amore amicitia: Ergo virtualiter saltem & interpretativè vult ab ejus amicitia discedere, & ab ipso ut ab ultimo fine averti, & converti ad creaturam, & si non verbis, saltem factis, dicit illud Lucæ 19. *Nolumus hunc regnare super nos:* id est nolo habere Deum pro ultimo fine, nec curo de ejus amicitia & fruitione.

S. II.

Solvuntur objectiones.

OBIECTIONES primò: Qui peccant mortaliter ex zelo ordinatio, aut ex ignorantia vincibili, non diligit plus appetitativè creaturam, quàm Deum, cum illi tunc arbitrentur obsequium se præstare Deo, ut dicitur Joan 16. unde Chrysol. serm. 157. ait de S. Paulo: *Per zelum legis impugnabat legem, & in Deum Dei amore peccabat:* Ergo falsum est quod per quodcumque peccatum mortale homo avertat à Deo ut ultimo fine, & convertatur ad creaturam.

Respondeo negando Antecedens: nam peccatum ex imprudenti zelo non provenit ex Dei dilectione, sed ex ordinato amore sui, & rei quæ agitur; ex hoc enim provenit, quod ille qui peccat ex tali zelo, negligit disquirere veram voluntatem Dei, & ita virtualiter saltem in suo affectu præfert creaturam Deo. Idem di-

endum de eo qui peccat ex ignorantia vincibili: quamvis enim cognitâ veritate fortè non peccaret, dum tamen quantum potest non curat ignorantiam depellere, non movetur ex vero desiderio placendi Deo, sed ex amore alicujus creaturæ, ex cujus appetitu & occasione negligit inquirere ea quæ tenetur scire; unde illam habet pro fine proximo, pro ultimo autem bonum proprium & privatum, ex quo tanquam ex prima radice amor inordinatus talis creaturæ pullulat, ut patebit ex infra dicendis.

54. Objicies secundò: Si peccans mortaliter, ultimum finem in bono creato constitueret, maxime in eo quod est objectum peccati, illud enim est quod appetitativè diligitur plusquam Deus: Sed tale objectum non potest esse finis ultimus peccantis: Ergo &c. Minor probatur: Primò quia de ratione ultimi finis est quod super omnia diligatur, subindeque non referatur ad aliud: At qui peccans mortaliter, non semper diligit super omnia creaturam illam propter quam peccat, sed eam refert ad aliam; ut patet in eo qui furatur ut fornicetur, nam rem alienam quam tollit, ut medium ad fornicandum appetit: Ergo &c. Secundò, si peccans mortaliter constitueret ultimum finem in objecto peccati, homo posset simul habere plures ultimos fines; cum possit plura peccata habentia diversa objecta disparata committere: Sed hoc implicat contradictionem, ut in tractatu de ultimo fine disp. i. art. 6. fusè ostendimus: Ergo & illud.

55. Quidam Recentiores ut ab hoc argumento se expediant, concedunt quidem eum qui peccat mortaliter, habere creaturam quæ est objectum peccati pro ultimo fine; dicunt tamen hanc non esse finem ultimum positivè (quem ipsi vocant *finem operantis*) quia non refert omnia in creaturam tanquam in optimum, sed negativè, (quem *finem operis* appellant) quia creaturam non refert in alium finem. Cum enim (inquiritur) duo sint de ratione finis ultimi, nempe quod ad alium non ordinetur, & quod cetera ordinentur ad ipsum, illa res quæ solum participat primum, rectè dici potest *finis ultimus negativè*; ea verò cui utrumque convenit, *finis ultimus positivè* appellari potest. Unde dicunt nullum esse inconveniens, quod voluntas habeat simul plures ultimos fines negativè; cum de ratione hujus finis non sit quod totaliter satiet appetitum, & omnia referantur ad ipsum, sed solum quod non ordinetur ad ulteriorem finem.

Sed hæc solutio falsò supponit quod peccans mortaliter constituat finem ultimum negativè in creatura propter quam peccat, seu quæ est objectum peccati, eò quòd illam non referat ad ulteriorem finem: nam, ut infra ostendemus, semper peccator ordinat talem creaturam in ulteriorem finem, nimirum ad bonum proprium & privatum, quod in singulis peccatis formaliter, aut virtualiter saltem intendit. Unde habet tale bonum pro fine ultimo positivè, ut constabit ex infra dicendis.

56. Confirmatur: Nihil omnino operatur homo cum advertentia & deliberatione, quod actualiter, aut saltem virtualiter, non ordinet ad ultimum finem simpliciter, ut in tractatu de fine ultimo disp. i. art. 7. ostensum est: Sed ille qui mortaliter peccat, non ordinat suum actum in Deum ut finem ultimum simpliciter, ut patet; Ergo illum ordinat in aliquam creaturam ut in ultimum finem simpliciter, subindeque illam

A habet pro ultimo fine, non solum negativè, sed etiam positivè.

Respondent secundò alii cum Suare hinc disp. 3. num. 11. peccatorem non constituere ultimum finem in objecto cujuslibet peccati mortalis, expressè & formaliter, sed virtualiter & interpretativè: quia cum propter illud Deum verum finem ultimum deserat, eo ipso vincitur ultimum finem ibi constituere. Quamvis autem expressè & formaliter voluntas nequeat plures fines ultimos appetere, non repugnat tamen (ait ille) quod eos appetat interpretativè.

Sed contra primò: Non stat volitio alicujus interpretativa, cum opposita volitione formali; imò fundamentum ad aliquem actum interpretandum, est privatio actus oppositi: Sed ille qui furatur v. g. apprehendit multoties expressè & formaliter objectum furti tanquam bonum partiale & inadæquatum, & sub hac ratione illud appetit, ut patet in eo qui furatur ad fornicandum: Ergo nequit interpretativè appetere tale objectum, ut bonum adæquatum & plene satisfiativum, sed subindeque nec ut ultimum finem simpliciter.

Deinde quod formaliter aut virtualiter appetitur propter aliud, non appetitur ut finis ultimus, etiam interpretativè, quoniam hujusmodi finis, si semel diligitur tanquam omnino ultimus, omnem relationem ad alium debet excludere: At sæpè peccator formaliter propter aliud appetit objectum circa quod peccat, ut cum appetit homicidium propter furtum, aut furtum propter mæchiam: Ergo tunc non appetit tale objectum ut finem ultimum, etiam interpretativè. Unde

Tertiò respondent alii, ultimum finem peccatoris non esse objectum particulare cujuslibet peccati, sed bonum inordinatum ut sic, & pro ut ab hoc vel illo bono inordinato abstrahit, per quod evitatur quod peccator habeat simul plures fines ultimos simpliciter.

Sed neque hæc solutio satisfacit: Nam de ratione ultimi finis est quod omnia ad ipsum referantur, seu propter ipsum appetantur, & ipse ad ulteriorem finem non ordinetur: Sed peccator interdum appetit plura quæ non referat ad bonum inordinatum, ut cum tribuit eleemosynam propter bonum misericordiæ, vel cum appetit fruitionem Dei per actum spei informis; multoties etiam refert bonum inordinatum ad alium finem ulteriorem, secundum se non inordinatum, ut dum furatur ad dandam eleemosynam, vel ad sustentandum patrem: Ergo bonum inordinatum ut sic non est ultimus finis peccatoris.

Ad objectionem ergo, quam Caietanus *argumentum Novitariorum* appellat, in forma respondeo, negando sequelam Majoris: nam creatura in qua mortaliter peccans finem ultimum constituit, non est illa quæ est objectum peccati mortalis (hæc enim est tantum finis proximus & intermedius) neque bonum inordinatum ut sic; sed bonum proprium & privatum, non præcisè secundum se consideratum, sed ut connectans privationem gratiæ & charitatis. Ita communiter docent nostri Thomistæ cum Caietano supra qu. 1. art. 5. ubi hæc scribit: *Peccator nec in gula, nec in injustitia appetenti bono, seorsim constituit ultimum finem; cujus signum est, quia neutrum sibi sufficit; sed omnia commutabilia bona, ad quæ peccator convertitur, referuntur*

ad unum communem finem, qui est simpliciter ultimus sibi, scilicet ipsemet; quoniam ipsa appetit ut conferentia ad bonum proprium, ita quod huiusmodi bona non appetuntur, ut fines ultimi simpliciter, sed ut fines ultimi pariales, ut scilicet partes boni proprii, quod est simpliciter finis ultimus illius. Et intentum in omni peccato mortali. Quam doctrinam desumpsit ex S. Thoma in 2. dist. 42. qu. 2. art. 1. ubi ait: *Finis ultimus in amore commutabilium bonorum est ipse homo, propter quem alia querit: & ideo si radix peccati accipiat ex parte ipsius peccantis, erit una; si autem sumatur ex parte eorum qua propter seipsum peccans querit, erunt plures.* Ubi S. Doctor asserendo ultimum finem peccantis mortaliter esse ipsum peccatorem, aperit & indicat primam radicem unde petitur unitas finis ultimi in peccatore; illa enim sumitur ex habitudine quam omnia particularia bona, quae potest peccator ut talis appetere, dicunt ad suppositum naturae appetentis, tanquam ad finem *Cui* perficiendum. Unde peccator non solum est finis *Cui* actus peccaminosi, sed etiam pertinet ad finem *Cujus* gratia, non quidem formaliter & in recto, sed connotativè & in obliquo, quatenus scilicet est id penes quod mensuratur bonum proprium & privatum ipsius, quod ut diximus, est ejus finis ultimus simpliciter.

62. Ratio etiam huic solutioni & doctrinae suffragatur: Illud enim est finis ultimus peccatoris, propter quod, & sub cuius ratione appetit omnia bona particularia quae prosequitur: Sed quidquid peccator appetit, etiam cum Deum videtur appetere, appetit sibi ipsi, & sub ratione boni proprii & privati, & in hoc vult suum appetitum expleri & satiari: Ergo bonum proprium & privatum est finis ultimus ipsius peccatoris; sicut bonum Dei est finis ultimus iusti, quia totum quod iustus vult per charitatem, etiam cum amat seipsum, vult Deo, & sub ratione boni ipsius. Quod ut magis percipiatur,

63. Advertendum est, quod cum omnis amor sit quaedam inclinatio fundata in aliqua natura, & in ipsa ut ita dicam radicata, ac veluti quoddam pondus naturae, juxta illud Augustini: *Amor meus pondus meum, amore feror quocumque feror*, semper tendit in bonum ipsi naturae conjunctum, & conveniens; aliàs non responderet suo principio radicali, nec principium & terminus illius inclinationis inter se proportionem haberent. Unde cum charitas radiceatur in gratia sanctificante, quae est divinae naturae participatio, & ut sic loquar, quaedam natura deifica, semper inclinatur iustum in bonum ipsius Dei, & omnes ejus effectus bono divino subicit & subordinat; & propterea Paulus dicit, *Charitas non querit quae sua sunt.* Econtra verò *philantia*, seu inordinatus amor sui, qui charitati opponitur, cum dimanet à natura corrupta & vitiata, & in ea radiceatur, semper tendit & inclinatur peccatorem in bonum proprium, & privatum, juxta illud ejusdem Apostoli, *Omnes qua sua sunt querunt.* Quare Aristoteles 9. Ethic. cap. 8. pravos seu peccatores vocat *philantros*, seu amatores sui, & ibidem ait quod *Pravus sui gratia cuncta agit, & tanto magis, quanto pravior.* Et Apostolus 2. ad Timoth. 3. ut significet quod tempore Antichristi homines omni genere peccatorum erunt inquinati, ait: *Erunt homines seipsos amantes.* Item Augustinus 14. de civit. cap. 28. docet quod sicut amor Dei, uf-

que ad contemptum sui, edificat civitatem Jerusalem, seu Iustorum; sic amor sui, usque ad contemptum Dei, edificat civitatem Babilonis seu peccati. Denique S. Thomas hic qu. 77. ar. 4. docet amorem sui esse principium omnis peccati, & omnia vitia ex illo tanquam ex prima radice pullulare. Quod etiam tradit qu. 8. de malo art. 1. ad 19. dicens: *Amare est velle bonum alicui. In hoc ergo quod homo appetit sibi quaecumque bona, videtur amare seipsum: & ideo amor sui ipsius non ponitur seorsum vel radix peccati, vel etiam vitiorum capitale, quia omnes radices & capita vitiorum includunt inordinatum sui amorem.* Ex qua doctrina manifestè patet, ultimum finem peccantis mortaliter, esse bonum proprium & privatum, non praecisè & secundum se consideratum, sed ut connotans privationem gratiae: nam ultimus finis peccantis mortaliter est irreferibilis in Deum, & ipsi oppositus; bonum autem proprium secundum se non importat talem oppositionem & irreferibilitatem, sed abstrahit à relatione vel exclusione relationis in finem supernaturalem: connotando tamen gratiae privationem, quae est in quolibet peccante mortaliter, efficitur omnino irreferibile in Deum, & ipsi oppositum.

64. Ex quo intelliges, quod etsi omnes actus peccatoris sistant in bono proprio, non tamen per omnes in ipso constituit ultimum finem, sed per illos duntaxat qui in eo sistant privativè, excludendo gratiam & charitatem, per quam bonum proprium poterat quantum est se ad bonum supernaturale referri: nam cum de ratione finis ultimi simpliciter sit excludere relationem ad aliud, & non tantum ab ea praescindere, per illos duntaxat actus absolute dicendum est constitui finem ultimum in aliquo bono, qui excludunt talem relationem; & huiusmodi sunt peccata mortalia: alii verò actus, sive honesti, sive venialiter peccaminosi, qui in bono proprio sistant duntaxat praecisive, non dicuntur proprie constituere in illo finem ultimum; quia quod ibi sistant, respiciantque tale bonum ut absolute ultimum, non convenit illis per se, sed ratione connotati, scilicet privationis gratiae, quae solum per actus mortaliter peccaminosos inducitur. Per quod soluta manet instantia, quae contra praecedentem doctrinam fieri solet.

65. Ex hoc etiam inferes, omnes actus existentis in peccato mortali, non esse malos & peccaminosos, sed aliquos esse honestos & moraliter bonos, sicut colere parentes, subvenire egenis, diligere amicos, &c. Nam licet omnes illi actus in peccatore sistant in bono proprio, & nullus ad supernaturalem ordinem transeat, non tamen sistant in tali bono privativè, excludendo gratiam & charitatem, per quam fieri debet relatio ad finem supernaturalem, sed praecisive tantum, non excludendo talem relationem, sed ab ea praescindendo; & quamvis terminentur ad bonum aliàs irreferibile, non tamen formaliter ut irreferibile, ex quo proinde nullam deformitatem contrahunt.

66. Nec refert si objicias: Omnis actus per quem diligitur aliquid plusquam Deus, est peccaminosus: Sed si peccator referret omnes suos actus in bonum proprium tanquam in finem ultimum, per omnes diligeret huiusmodi bonum plusquam Deum: Ergo omnes essent peccaminosi & moraliter mali. Respondetur enim, quod omnis solum ille actus est peccaminosus, per quem proprium

proprium bonum diligitur contrariè plusquam Deus; cuiusmodi sunt illi qui ex propria ratione habent excludere à subiecto gratiam & charitatem, ac sistant in bono proprio privativè: alij verò, qui quantum est ex se gratiam non excludunt, quamvis terminentur ad aliquid dilectum plusquam Deum negativè, eò quòd in illo sistant, non verò in Deo, non sunt tamen peccaminosi, quia non excludunt quantum est de se majorem Dei dilectionem, sed ab ea præscindunt, nec sistant in bono proprio privativè, sed tantum præscivè, ut dictum est.

S. III.

Solvuntur quedam instantiæ.

CONTRA principalem solutionem, quã diximus bonum proprium & privatum, ut connotans privationem gratiæ & charitatis, esse finem ultimum peccantis mortaliter, quædam possunt fieri instantiæ, quas breviter hic proponemus ac diluemus.

67. In primis obijci potest, quod peccator, qui diligit amicum amore amicitia, ipsum non diligit sub ratione boni proprii; aliàs eum non diligeret amore amicitia, sed concupiscentiæ: Ergo non refert omnia quæ agit in bonum proprium tanquam in ultimum finem.

Secundò: Finis ultimus peccatoris debet opponi fini supernaturali qui est Deus, & excludere relationem ad illum: Atqui bonum proprium in tota sua latitudine id non habet, sed tantum bonum inordinatum ut sic: Ergo non illud, sed istud est finis ultimus peccatoris.

Tertiò: Ultimus finis peccatoris debet aliquid superaddere ultimo fini in communi, per quod peccator à iustis discernatur: Sed bonum proprium nihil videtur addere supra rationem ultimi finis in communi, per quod peccator discernatur à iusto: Ergo &c. Major patet, Minor probatur. Bonum proprium in tota sua latitudine non habet majorem determinationem, quam bonum satiativum proprii appetitus: Sed bonum satiativum proprii appetitus est ipse finis ultimus in communi, in quo conveniunt iusti & peccatores: Ergo bonum proprium nihil superaddit ultimo fini in communi, per quod peccator à iustis discernatur.

Denique arguitur: Aliter debet assignari finis ultimus existentis in mortali peccato, ac existentis in puris naturalibus absque peccato & gratia: Sed finis ultimus existentis in puris naturalibus esset bonum proprium & privatum: Ergo illud non potest esse finis ultimus peccatoris.

68. Sed hæc levia sunt, & ex fundamentis supra statutis facile dilui possunt. Unde ad primam instantiam, nego Antecedens: amicitia enim, nisi sit charitatis, quæ ex amore Dei ortum habet, semper oritur ex amore sui ipsius, & omne bonum quod appetitur amico, ordinatur ultimè ad bonum proprium appetentis; propterea enim amicus vult amico bonum, quia est aliquid sui, seu potius quia est alter ipse, juxta illud commune effatum, *Amicus, alter ego*. Unde Aristoteles 9. Ethic. cap. 4. ait: *Amicabilia ad alios ex his quæ sunt ad seipsum profecta esse videntur*. Et cap. 5. *Amantes amicum (inquit) id amant quod sibi ipsis est bonum: vir enim bonus factus amicus, bonum fit ei cuius jam est amicus; uterque igitur & id quod sibi bonum est amat*. Quæ ver-

Tom. III.

ba ita exponit S. Thomas ibidem lect. 5. *Respondet cuidam objectioni tacite, dictum est enim supra, quod unicuique est amabile quod est ei bonum: contra quod videtur esse quod homo amat amicum ipsius gratia. Sed ipse respondet, quod illi qui amant amicum, amant id quod est bonum sibi ipsis: nam quando ille qui est bonus in se, est factus amicus alicujus, fit etiam bonum amico suo, & sic uterque dum amat amicum, amat quod sibi bonum est, &c.*

Ad secundam, concessa Majori, nego Minorem: nam licet bonum proprium absolutè & secundum se non excludat relationem ad Deum, nec ipsi opponatur, bene tamen prout connotat privationem gratiæ & charitatis, quæ est in quolibet peccante mortaliter, ut ex supra dictis patet.

Ad tertiam, concessa Majori, nego similiter Minorem. Ad cujus probationem, nego Majorem: aliquid enim superaddit bonum proprium, quod non importatur in ratione boni satiativi ut sic, nempe quod satiet ut perfectio naturæ aut suppositi appetentis, & tanquam bonum ordinatum ad ipsum appetens sicut ad finem *Cui*, ita quod proprium suppositum sit quasi regula & mensura talis boni, ut supra exposuimus. Hoc autem sufficit ad hoc ut bonum proprium constituat in peccatore finem ultimum particularem, distinctum à fine ultimo iusti: nam quamvis finis ultimus iusti comparetur ad ejus voluntatem ut satiativus, non tamen per modum perfectivi ipsius appetentis, & tanquam bonum ordinatum ad ipsum ut ad finem *Cui*, eique commensuratum, sed ut propria perfectio alterius naturæ, scilicet divinæ, quam proinde perfectionem appetit & ordinat ad suppositum in quo est talis natura, tanquam ad finem *Cui*: quia in iusto præter propriam naturam reperitur gratia, quæ est participatio divinæ naturæ, & charitas, quæ est talis naturæ appetitus seu inclinatio, quæ inclinat hominem ad bonum proprium illius suppositi in quo est talis natura, scilicet Dei, ut supra declaravimus.

Ad ultimam dicendum est, ultimum finem hominis in puris naturalibus esse proprium bonum præcisè secundum se, non connotando privationem gratiæ, sed simplicem ejus contentiam & negationem, atque adeò neque includendo, nec positivè aut privativè excludendo relationem ad finem supernaturalem, sed omnino præscindendo ab ea: in quo satis distinguitur à fine ultimo peccatoris, qui (ut supra ostendimus) prædictam relationem positivè excludit, cum in obliquo & de connotato gratiæ privationem importet.

ARTICVLVS III.

Utrum peccatum veniale in homine iusto habitualiter referatur in Deum?

CERTVM est, peccatum veniale, ut tale est, 69. in homine iusto, nec actualiter, nec virtualiter posse referri in Deum; cum Deus in genere causæ finalis non moveat, nec movere possit ad committendum quodcumque peccatum: unde solum difficultas est, an possit referri in Deum habitualiter, & de facto in illum referatur in homine iusto?

Ppp